

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

VÄGLEDNING

Lokal ISF

Inriktnings och samordningsfunktion på lokal nivå

190306

[Bild läggs in här av MSB]

MSB:s kontaktpersoner:
Johan Gert, 010-240 53 23
Namn Efternamn, 010-240 XX XX

Foto: Namn Namnsson, MSB

Publikationsnummer MSBXXX - Månad 2019
ISBN 978-91-7383-XXX-X

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Introduktion	6
2.1 Aktörsgemensamma behov.....	6
2.2 Vad är ISF?	6
2.3 Varför ISF?	7
2.4 När aktiveras en ISF?.....	7
3. Arbetssätt vid samhällsstörningar	9
3.1 Värdskapet	9
3.2 Ordförandeskapet.....	9
3.3 Stödet, ISF-stöd	10
3.4 Deltagare i ISF	10
3.5 Kontaktpunkter, ISK	11
4. Från händelse till åtgärd	12
4.1 Att göra en initial bedömning	13
4.2 Arbetet i ISF-stödet	13
4.3 Att komma överens om inriktning och samordning, ISF.....	16
4.4 Att fatta beslut om och genomföra åtgärder, alla aktörer.....	17
4.5 Att följa upp vidtagna åtgärder, ISF-stöd.....	17
4.6 Att avsluta och utvärdera den gemensamma hanteringen, ISF ..	18
5. Tio steg på vägen till en lokal ISF	19
6. Fördjupningar	21
6.1 Det geografiska områdesansvaret på lokal nivå	21
6.2 Inriktning och samordning	22
6.3 ISF som arbetsform i ett förberedande skede.....	23
6.4 Kommunens olika uppdrag inom samordning	23
6.5 Samtidiga ISF:er	24
6.6 Samhällsstörning och extraordinär händelse	24
6.7 Underlätta förstärkning med extern personal och bistånd i händelse.....	25
6.8 Extraordinära händelser – förtydliganden och fördjupning	25
7. Ordlista.....	27
Exempel 1 - Akut brist på rent kommunalt dricksvatten.....	28
Exempel 2 - Väpnat våld i skolmiljö	30

1. Inledning

En kommun har flera uppdrag i en samhällsstörning. Dels att driva egen verksamhet och dels att verka för att åstadkomma inriktning och samordning mellan olika aktörer i sitt geografiska område. Kommunen behöver också ha förmåga att delta i regionala aktörsgemensamma forum. Denna vägledning handlar om att åstadkomma aktörsgemensam inriktning och samordning i kommunens geografiska område.

Kommunerna och staten har i Överenskommelse om kommunernas krisberedskap¹ kommit överens om att kommunerna ska kunna driva en ISF på lokal nivå vid fredstida kriser. ISF står för inriktnings- och samordningsfunktion. Vägledning för Lokal ISF är skapad för att underlätta för kommuner att utföra sitt uppdrag att verka för samordning utifrån det geografiska områdesansvaret. ISF som aktörsgemensam form är i nuläget avsedd att även kunna användas vid höjd beredskap.

Vägledningen tar inte upp inte hur kommunen inriktar och samordnar sin egen verksamhet däremot uppmärksammar den relationen mellan det geografiska områdesansvaret och egen verksamhet.

Vägledningen riktar sig dels till beredskapssamordnare eller motsvarande i kommuner som ska etablera ISF som arbetsform men även de som kan få till uppgift att delta i en ISF på lokal nivå. Vägledningen riktar sig främst till läsare med kunskap om det svenska krisberedskapssystemet och som är bekanta med Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Den kan även användas som en fördjupning för de som tagit del av andra produkter kopplade till vägledningen.

I den här vägledningen används ett språk som anknyter till Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar. Olika aktörer använder ofta olika benämningar och termer. För att underlätta samverkan behöver aktörerna vara tvåspråkiga, dvs. både kunna begreppen från Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar och sina egna begrepp och hur de relaterar till varandra. Inledningsvis ges en övergripande bild av vad en lokal ISF är och i kapitel 2, varför och hur den används. Konkreta verktyg och detaljerade anvisningar som stöd för hur arbetet görs finns i kapitel 3 och 4. I kapitel 5 ges förslag på hur kommunen kan skapa förutsättningar för att använda ISF vid samhällsstörningar. Ytterligare förklaringar finns i fördjupningarna i kapitel 6 och i exempel i bilagorna.

För att få veta mer om inriktnings- och samordningsfunktionen (ISF) och grunderna i svensk krishantering rekommenderas MSB:s publikationer

¹ Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022, MSB 2018-09779 SKL 18/03101

*Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar²
samt Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid
samhällsstörningar³.*

UTKAST

² Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, MSB777

³ Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar, MSB1031

2. Introduktion

2.1 Aktörsgemensamma behov

Vid samhällsstörningar kommer de som hanterar samhällsstörningarna att behöva samordna sina insatser för att kunna agera så effektivt som möjligt. De uppkomna behoven i samhället kan även ibland överstiga de resurser som finns. De berörda aktörerna behöver tillsammans samordna åtgärderna och prioritera behoven samt hjälpas åt för att tillgodose dem. Det handlar om att styra hanteringen mot de mest angelägna behoven och att utgå från en helhetssyn snarare än enbart den egna organisationens uppgifter samtidigt som ansvarsprincipen alltså är gällande.

Om aktörerna ska kunna arbeta för att möta de behov som gemensamt är mest angelägna krävs det att de utgår från samma prioriteringsgrunder. Övergripande ska hanteringen alltid värna samhällets skyddsvärden⁴:

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet

Ofta krävs det dock mer specifika mål. Vid en aktörsgemensam hantering behöver aktörerna i en medveten process enas om vad som ska uppnås tillsammans och hur tillgängliga resurser ska inriktas. Det måste också vara tydligt vem som gör vad i det fortsatta arbetet. De behöver komma fram till en överenskommelse om aktörsgemensam inriktning och samordning.⁵ Formen för att åstadkomma detta är en inriktnings och samordningsfunktion, ISF.

2.2 Vad är ISF?

En inriktnings- och samordningsfunktion, ISF, är en tillfälligt sammansatt aktörsgemensam funktion för att sluta överenskommelser om inriktning och samordning.

I praktiken är alltså ISF möten, fysiska eller på distans, som berörda aktörer genomför för att komma överens om hur en samhällsstörning ska hanteras.

SAMHÄLLSSTÖRNING

I Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar används *samhällsstörningar* som term för *de företeelser och händelser som hotar och ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället*.

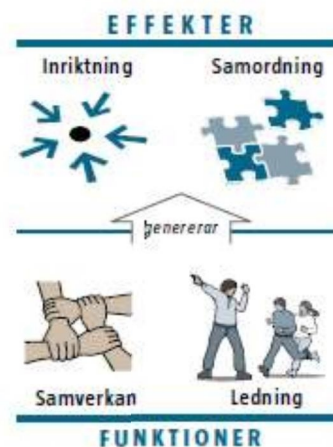
Läs mer om begreppet under fördjupningen i kapitel 6.6 samt i Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, MSB777, s. 21.

⁴ Samhällets skyddsvärden har formulerats av riksdagen och regeringen och sammanställts av MSB i Övergripande inriktning för samhällsskydd och beredskap (MSB, 2014).

⁵ Inriktning och samordning används som namn på överenskommelsen, men den behöver inte alltid innehålla båda delarna. Se vidare under avsnitt 6:2.

Genom att utgå från en samlad lägesbild ska arbetet i funktionen underlätta för aktörerna att prioritera åtgärder och resurser. Detta görs genom överenskommelser om aktörsgemensam inriktning och samordning. Avsikten är att åstadkomma större effekt i hanteringen av en samhällsstörning. En överenskommelse kan gälla till exempel prioritering eller resursfördelning mellan aktörer och ansvarsfördelning eller inriktning för fortsatt arbete.

En ISF behöver ha en stödfunktion, ISF-stöd, som samlar in och sammanställer lägesbilder, gör analyser, tar fram underlag och förbereder mötena tillsammans med ordförande. ISF-stödet kan bemannas och utformas på olika sätt utifrån händelsens och ISF:ens omfattning. Det kan bestå av allt från en enskild person till en aktörsgemensam stab som verkar dygnet runt.

2.3 Varför ISF?

I Sverige finns ett geografiskt områdesansvar på tre nivåer, lokalt, regionalt och nationellt. Det är kommunerna på lokal nivå, länsstyrelserna på regional nivå och regeringen på nationell nivå som har en skyldighet att verka för samordning mellan aktörer under en samhällsstörning.⁶

Regleringen för de olika nivåerna återfinns i olika författningar men grunden är att det finns ett behov av att någon verkar för inriktning och samordning och att det ska finnas utpekade aktörer som bär det legala ansvaret för detta. Vidare ska aktörerna stödja och samverka med varandra, detta brukar kallas den utökade ansvarsprincipen.

Det geografiska områdesansvaret finns samtidigt på lokal, regional och nationell nivå och ansvaret kan aldrig övertas mellan nivåerna. Däremot får den regionala nivån vid behov gå in och stötta den lokala nivån på samma sätt som den nationella nivån får gå in och stötta den regionala.

Genom att använda ISF får kommunen förutsättningar att verka för samordning utifrån sitt geografiska områdesansvar.⁷

Att tillämpa arbetsformen ISF underlättar samarbete eftersom den är gemensam för alla aktörer.

2.4 När aktiveras en ISF?

ISF används när flera aktörer berörs av en samhällsstörning och det identifieras behov av en gemensam inriktning och samordning. Alla aktörer kan påkalla behovet av en ISF. Den initieras av kommunens inriktnings- och

⁶ Huvudregleringen för kommunernas geografiska områdesansvar återfinns i Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

⁷ För vidare läsning om geografiskt områdesansvar se kapitel 6.1

samordningskontakt (ISK) och genomförs tillsammans med externa aktörer som verkar inom kommunens gränser.

UTKAST

3. Arbetssätt vid samhällsstörningar

Kommunen, som har det geografiska områdesansvaret på lokal nivå, kallar till och är värd för möten i ISF men alla berörda aktörer kan påtala behovet. Kommunen kallar samman funktionen enligt en förberedd rutin. Vid mötet är det viktigt att alla deltagare har fokus på samhällets skyddsvärden och ett helhetsperspektiv. Deltagarna ska ha mandat att företräda sin organisation, eller inom rimlig tid kunna inhämta det, för att kunna träffa överenskommelse om inriktning och samordning. Denna omsätts sedan till åtgärder i egen organisation.

3.1 Värdskapet

Kommunen ska ha en förmåga att verka för samordning av aktörer vid en samhällsstörning. Kommunen ska därmed ha förmåga att kunna stå som värd för en ISF.

I ett förberedande skede behöver det genomföras ett gemensamt arbete med att bl.a. skapa kontaktvägar och rutiner för hur inriktning och samordning vid en samhällsstörning ska kunna åstadkommas.⁸

Under en samhällsstörning innebär värdskapet bl.a. att:

- Organisera ett ISF-stöd
- Tillhandahålla ordförande, som driver arbetet och leder möten
- Tillse att relevanta aktörer deltar i arbetet
- Sammankalla, ta fram dagordning och skapa underlag till möten
- Leda framtagning av en samlad lägesbild
- Dokumentera möten och distribuera till relevanta aktörer t.ex. i WIS
- Följa upp gemensamma överenskommelser

3.2 Ordförandeskapet

Ordförande ansvarar för att driva arbetet i inriktnings- och samordningsfunktionen. Ordförandens roll är att sammankalla och leda möten och att driva funktionens arbete framåt. Ordförande ska säkerställa att alla kommer till tals och tydliggöra de diskussioner och de överenskommelser som görs i funktionen. Rollen innebär också att vid behov driva fram gemensamma prioriteringar i en överenskommelse om inriktning och samordning.

Rollen kräver, utöver gedigen kunskap om samhällets krisberedskap också goda ledaregenskaper och förmåga att skapa förtroende, vid sidan om att också vara en god förhandlare. Ordförande har en central roll och bör därför vara utsedd, utbildad och övad i förväg. Det åligger kommunen att se till att den som

⁸ Se vidare under avsnitt "Tio steg till en lokal ISF" i kapitel 5.

ska vara ordförande får förutsättningar, såväl före som under en händelse. Viktigt att notera är att ordföranden ska agera som en företrädare för kommunen i dess samordnande roll. Utöver ordföranden företräds den kommunala organisationens sakintressen i ISF av en eller flera personer.

3.3 Stödet, ISF-stöd

Ett stöd till ISF bör upprättas. ISF-stödet kan i det närmaste beskrivas som en stab som t.ex. ska kunna ta fram analyser, samlade lägesbilder och förslag till innehåll i överenskommelser. I uppgifterna ingår också att administrera, dokumentera och diarieföra möten. Vid längre samhällsstörningar behöver ISF-stödet hantera interna frågor om planering av resurser, avlösning, mathållning och sovplatser för att säkerställa sin egen uthållighet. ISF-stödet leds av en koordinator och arbetar mer kontinuerligt än ISF.

Kommunen ansvarar för upprättandet av stödet och bör ha en förberedd uppstartsbemanning. Stödet bör kompletteras av övriga berörda aktörer för att säkerställa exempelvis ämneskunskap utifrån den specifika händelsen och de föreliggande behovens omfattning. Deltagare i ISF-stödet ska aktivt bidra till att hanteringen sker utifrån en helhetssyn.

Stödet bör organiseras på ett sådant sätt att det passar ihop med kommunens ordinarie krishanteringsorganisation och tillgängliga resurser. Grunden för ett ISF-stöd kan utgöras av kommunens ordinarie ledningsstöd, det viktiga är att det aktörsgemensamma perspektivet är i fokus för de analyser och underlag som tas fram till ISF:en.

3.4 Deltagare i ISF

Deltagare i inriktnings- och samordningsfunktionen representerar sin egen organisation men med ett särskilt uppdrag att bidra till effektiva helhetslösningar. För att kunna träffa konkreta överenskommelser om inriktning och samordning bör deltagare ha mandat att bidra med den egna organisationens resurser och kompetens. Ett alternativ är att deltagare har möjlighet att inhämta tillräckligt mandat inom rimliga tidsramar. För att detta ska vara möjligt måste det i kallelsen vara tydligt vad arbetet syftar till och vilka överenskommelser som behöver göras. Beroende på frågornas art kan representation skifta över tid och ibland utgöras av flera individer från samma aktör.

Deltagare ska aktivt bidra till att hanteringen av samhällsstörningar sker utifrån en helhetssyn. Det kan innebära att den egna organisationens intressen i vissa fall får stå tillbaka för andras. Vidare ska deltagare kunna förmedla sitt aktörsspecifika perspektiv utifrån den uppkomna händelsen. Deltagare har ett ansvar att se till att det fattas formella beslut i den egna organisationen utifrån överenskommelserna i ISF, och att besluten realiserar i den egna organisationen.

3.5 Kontaktpunkter, ISK

Aktörer som kan komma att involveras vid samhällsstörningar ska sträva efter att vara nåbara. Det kan vara via en funktion som t.ex. tjänsteperson i beredskap (TiB)⁹, kommunikatör i beredskap (KiB), vakthavande ingenjör, räddningschef i beredskap (RCB) eller någon annan beredskapsfunktion som fungerar som primär kontaktpunkt. Kontaktpunkten, kallad ISK – inriktnings- och samordningskontakt, behöver ha klara mandat, riktlinjer, kontaktvägar internt och förmåga att göra en initial bedömning.

Hur respektive aktör kontaktas behöver vara tydligt och välkänt för övriga aktörer.

ISK ska t.ex. kunna:

- Se till att rätt mottagare nås i den egna organisationen.
- Etablera kontakt med andra aktörer för det aktörsgemensamma arbetet.
- Kunna hantera tillgängliga samband och kommunikationssystem t.ex. telefon, Rakel och WIS.
- Medverka till en initial bedömning av händelsen och vilka aktörer som berörs.
- Påkalla behov av att initiera en inriktnings- och samordningsfunktion i samband med en samhällsstörning. Alla aktörer ska kunna påkalla behovet och kommunens ISK ska kunna initiera arbetet.
- Dokumentera inkommen information, egna åtgärder och beslut.

⁹ MSB har valt att använda den könsneutrala benämningen tjänsteperson i beredskap på funktionen som i författning benämns tjänsteman i beredskap.

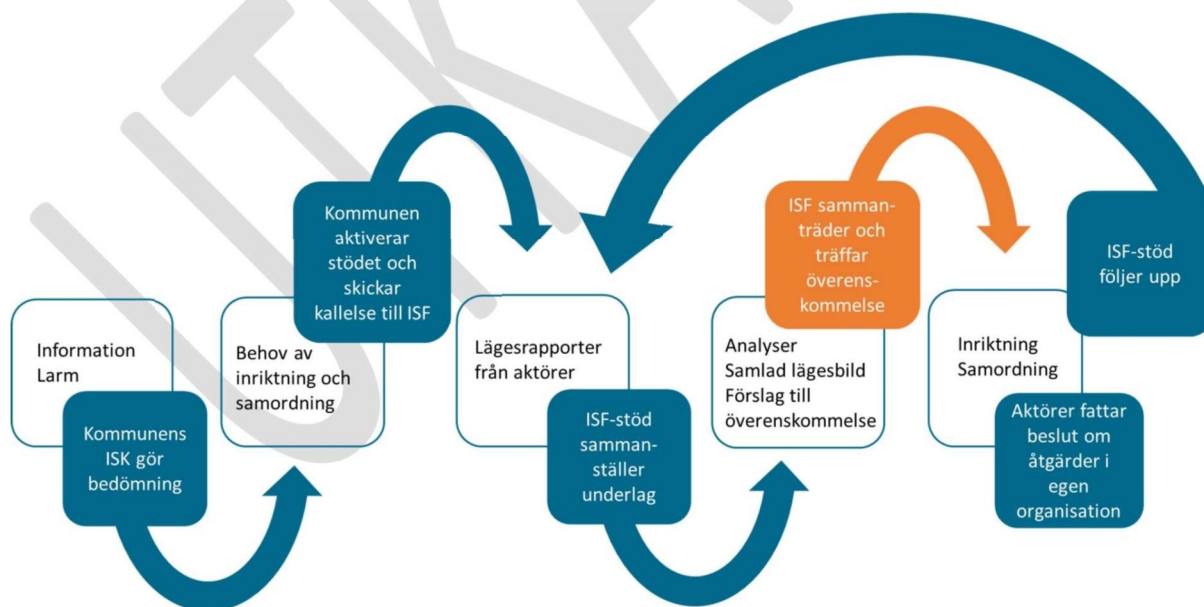
4. Från händelse till åtgärd

Figuren nedan visar ett exempel på hur ett förlopp kan se ut, från det att information tas emot om en befarad eller inträffad samhällsstörning till det att åtgärder som överenskommit följs upp. I det här kapitlet kommer de olika stegen beskrivas närmare.

Ett larm eller information om en inträffad eller befarad samhällsstörning kommer in till kommunens ISK. ISK gör en initial bedömning om behov av samverkan med anledning av händelsen. Om den bedömningen visar att det finns behov av gemensam inriktning och samordning aktiverar kommunen stödet och bjuder in till en ISF.

Stödet efterfrågar lägesrapporter från de enskilda aktörerna och sammanställer analyser och underlaget till en samlad lägesbild och tar också fram ett förslag till en överenskommelse om inriktning och samordning.

ISF möts, fysiskt eller via distanslösningar, för att diskutera underlaget och ta ställning till det framlagda förslaget till överenskommelse. Överenskommelse om inriktning och samordning träffas, varefter respektive aktör fattar beslut om åtgärder i egen organisation utifrån den gemensamma inriktningen. ISF-stöd följer upp vidtagna åtgärder, nya bedömningar görs och vid behov nya lägesbilder och uppdaterade överenskommelser.

Figur x: Exempel på händelseförlopp vid aktiverande av ISF, bearbetning ur Aktörsgemensamma former för inriktning och samordning vid samhällsstörningar, MSB 1031, s. 17

Hur snabbt förloppet som illustreras i figuren är beror helt på samhällsstörningens karaktär och omfattning. I vissa fall måste det gå mycket snabbt och ibland kan varje steg ta längre tid och genomföras på ett mer djupgående sätt.

4.1 Att göra en initial bedömning

Kommunens ISK gör en initial bedömning om behov av samverkan med anledning av händelsen. Detta görs med fördel i kontakt med ISK hos andra aktörer, med länsstyrelsen och med den som kan komma att agera ISF-ordförande i aktuell händelsen. Om den initiala bedömningen pekar på att det finns behov av gemensam inriktning och samordning ska kommunen aktivera stödet och bjuda in till en ISF.

Viktigt vid initial bedömning

En samhällsstörning kan leda till att både lokal och regional hantering är aktiverad samtidigt och därmed att en aktörsgemensam ISF eller motsvarande finns på flera nivåer samtidigt. Det är då av avgörande vikt med kommunikation mellan nivåerna. Detta både för att undvika dubbelarbete och att frågor hamnar mellan stolarna.

Om det på lokal nivå har slutits en överenskommelse om en aktörsgemensam inriktning påverkar detta naturligtvis inriktningen på regional nivå och tvärt om.

Värdens checklista för uppstart av ISF

- Gör en första aktörsanalys dvs skapa överblick över de aktörer som är inblandade i arbetet kring händelsen
- Bemanna stödet till inriktnings- och samordningsfunktionen.
- Bemanna rollen som ordförande för inriktnings- och samordningsfunktionen
- Bestäm var ska inriktnings- och samordningsfunktionen samlas, fysiskt eller på distans.
- Bestäm när ska samlingen ske.
- Bestäm syftet med inriktnings- och samordningsfunktionens möte.
- Ta fram dagordning och informationsunderlag.
- Bjud in aktörerna.

4.2 Arbetet i ISF-stödet

Det är komplexiteten i samhällsstörningen som avgör behovet av samverkan och därmed också sammansättningen av stödet. Som nämnts, är det kommunen som ansvarar för stödet och dess sammansättning även om deltagarna ibland kommer från olika aktörer. Vid uppstart av ISF-stödet behöver roller och ansvarsområden tydligt fördelas och det samtidigt klargöras vilka uppgifter som stödet ska lösa.

Arbetets mål är att tillhandahålla underlag för överenskommelser. Vid framtagande av underlag kan det vara en god hjälp att utgå från redan framtaget material som till exempel kommunens risk- och sårbarhetsanalys. När det gäller lägesbild och samordnad kriskommunikation är det särskilt viktigt att arbetet sker integrerat så att kommunikationen stödjer hanteringen.

Även om arbetet i stödet måste ske situationsanpassat så finns det några generella områden som är viktiga att lyfta:

- Inhämta lägesbilder, inklusive kommunikativa bedömningar¹⁰, från relevanta aktörer.
- Ta fram olika typer av analyser, beroende på samhällsstörningens art och omfattning. Det kan exempelvis vara lägesanalyser eller skade- och konsekvensanalyser och omfallsplaner.
- Genomföra omvärldsbevakning och mediebevakning.
- Ta fram samlade lägesbilder.
- Ta fram förslag på aktörsgemensam inriktning och samordning, inklusive samordning av kommunikation.
- Det kan även vara lämpligt att det är koordinatören i ISF-stödet som föredrar den samlade lägesbilden och beslutsunderlaget i ISF:en.

¹⁰ Kommunikativa bedömningar – Bedömningar av situationen inkluderar människors reaktioner, frågeställningar och mediers rapportering. Läs mer i Kriskommunikation för ökad effekt vid hantering av samhällsstörningar, MSB1266.

Samlad lägesbild / faktaruta

En lägesbild innehåller information som till exempel; vad som har hänt, fakta och antaganden om händelseutveckling, hur samhällsstörningen uppfattas, konsekvenser på kort och lång sikt, informationsbehov, resurser och vilka aktörer som berörs. Olika aktörers enskilda lägesbilder har olika perspektiv och detaljnivå.

För att möjliggöra en aktörsövergripande helhetssyn vid samhällsstörningar bör en samlad lägesbild skapas med ingångsvärden från berörda aktörer. För att underlätta en gemensam förståelse bör olika sätt att visualisera situationen utnyttjas. Använd till exempel kartor och bilder för att förstärka den gemensamma uppfattningen om läget.

Den samlade lägesbilden används för att dra slutsatser genom att se på helheten utifrån samhällets skyddsvärden. Slutsatserna ska ge en övergripande inriktning för vad som behöver uppnås för att hantera samhällsstörningen och för att formulera ett förslag till överenskommelse om inriktning och samordning.

Nedan finns ett exempel på hur en samlad lägesbild kan utformas.

Samlad lägesbild	
Fakta	Antaganden
Händelsen och konstaterade konsekvenser	Händelsen och troliga konsekvenser
- Skeenden och åtgärder - Upplevelser och reaktioner	- Eventuell händelseutveckling/följdeffekter - Mediebild och mediers agerande
Resurssituation	Resursbehov framåt
Ansvariga aktörer och behov av samverkan	
Målgrupper	
Åtgärder	
Genomförda	Planerade
Prioriterade behov (nu och framåt)	

Figur x: Exempel på samlad lägesbild, bearbetning ur Kriskommunikation för ökad effekt vid hantering av samhällsstörningar, MSB1266, s. 25

För att åstadkomma aktörsgemensam inriktning och samordning behöver ISF-stödet ta fram ett förslag på aktörsgemensam inriktning och samordning. Situationen styr vad en överenskommelse om aktörsgemensam inriktning och samordning ska innehålla. Exempel är:

- Mål: Ett klargörande av vad aktörerna ska uppnå i stort.
- Delmål: Nedbrytning av målet för att tydligare precisera vad resurserna ska användas till och en ansvarsfördelning.

- Samordning av åtgärder
- Gemensamma och/eller samordnade budskap: vad är viktigast att förmedla?

Överenskommelsen klargör vad som ska uppnås i den gemensamma hanteringen. Genom att målen bryts ned till delmål visar inriktningen hur tillgängliga resurser ska användas. Delmålen ger också ett stöd för hur ett samordnat åtgärdsarbete ska bedrivas.

Ett exempel på hur en överenskommelse kan formuleras finns nedan:

Brand i flerfamiljshus, överenskommelse om inriktning och samordning kl. 22:45

Målet är att samtliga evakuerade boende ska ha tak över huvudet för natten, ha erbjudits tillgång till krisstöd och information om vad som händer framåt.

Räddningstjänstförbundet arbetar vidare med att begränsa brandspridning och minimera skada.

Räddningstjänsten, kommunens miljöförvaltning och VA-bolaget ska tillsammans undersöka de uppgifter som förekommit om släckvatten i dagvattentäkt. Kommunen ska senast kl. 23:30 i samarbete med kyrkan ha öppnat en evakueringslokal på Bygatan 22 där boende vid behov tillfälligt kan samlas.

Information om detta ska fr.o.m. nu ges på plats av fastighetsförvaltaren. Kyrkans krisstödare ska tillsammans med kommunen bemanna evakueringslokalen. Kommunens socialjour inleder under natten ett arbete tillsammans med det privata bostadsbolaget för att säkerställa att alla boende har någonstans att ta vägen, alternativt ordna tillfälliga hotellboenden. Viktigt är att inga personer utan hemförsäkring faller mellan stolarna. Ett gemensamt informationsmöte tillsammans med aktuella försäkringsbolag ska arrangeras imorgon kl. 15:00 i evakueringslokalen. Samordnat budskap sker utifrån underlaget med talepunkter som är bilagt den gemensamma inriktningen.

Ny överenskommelse ska göras senast kl. 07:00, tidigare vid behov.

Figur xx: Exempel på överenskommelse om inriktning och samordning

4.3 Att komma överens om inriktning och samordning, ISF

När ISF samlas, fysiskt eller via distanslösningar är avsikten att deltagarna ska ta ställning till det förslag som förberetts av stödet och träffa överenskommelse om inriktning och samordning. Nedan finns ett exempel på hur en agenda kan se ut.

Agenda ISF

1. Formalia

- Närvarande
- Syftet med mötet
- Beskrivning av vad som gäller för mötet (former, anteckningar, sekretess osv.)

2. Bedömning och prioriterade behov

- Sammanfattning av samlad lägesbild, bedömd händelseutveckling och förslag på prioriteringar (förberett underlag)
- Eventuell komplettering av underlag vid sittande bord.

3. Aktörsgemensam inriktning och samordning

- Förslag på överenskommelse presenteras (förberett underlag)
- Förslaget diskuteras och justeras vid behov
- Överenskommelse träffas mellan aktörerna utifrån justerat förslag

4. Fortsatt konkretisering och planering

- Sammanfattning av hur åtgärdsarbetet ska bedrivas i ett nästa steg (utifrån delmålen), på kort och lång sikt.
- Vilka aktörer som är ansvariga för att driva arbetet med åtgärder inom respektive åtgärdsområde, samt vilka övriga aktörer som deltar
- Tidpunkt för återrapportering (bestäms beroende av situationen)

5. Nästa möte

Figur x: Exempel på en agenda till ISF, bearbetning ur Kriskommunikation för ökad effekt vid hantering av samhällsstörningar, MSB1266, s.35.

Överenskomna inriktningar och samordningar dokumenteras och skickas till alla berörda aktörer för att säkerställa att alla har samma bild av vad som är överenskommet.

4.4 Att fatta beslut om och genomföra åtgärder, alla aktörer

För att kunna uppnå de önskade effekterna inriktning och samordning så måste varje aktör som berörs av överenskommelsen fatta beslut om hur den ska genomföras i den egna organisationen. Den gemensamma överenskommelsen behöver då konkretiseras och brytas ned till åtgärder hos aktörerna.

4.5 Att följa upp vidtagna åtgärder, ISF-stöd

ISF-stöd bevakar och följer upp vidtagna åtgärder för att se hur samhällsstörningen utvecklas. Alla inblandade aktörer bör kontinuerligt lämna in sina lägesbilder till ISF-stödet, när dessa uppdateras. Nya bedömningar görs kontinuerligt likväl som nya samlade lägesbilder och uppdaterade överenskommelser. Uppföljningen är viktig som grund för förberedelser inför nästa möte i ISF.

4.6 Att avsluta och utvärdera den gemensamma hanteringen, ISF

När bedömningen görs att behovet av gemensam hantering inte längre finns ska denna avslutas. Att avsluta den gemensamma hanteringen i en ISF och återgå till ordinarie hantering är ett aktivt beslut som behöver kommuniceras tydligt. Olika aktörer avslutar sin del av hanterandet av en händelse vid olika tidpunkter. Det gör att även de som avslutat sin interna hantering kan vara fortsatt aktiva i ett gemensamt arbete i en ISF. Det gör det extra viktigt att vara tydlig med när den gemensamma hanteringen avslutas. Efterarbete kan sen behöva pågå under lång tid efter det att aktörsgemensam hantering avslutats.

Varje hantering av en samhällsstörning kommer att ge erfarenheter som är viktiga att tillvarata för att utveckla arbetet och hitta förbättringar. Varje aktör gör detta utifrån egna rutiner för erfarenhetsåterföring men det behöver även göras gemensamt av de berörda aktörerna. Detta görs med fördel så snart som möjligt efter en inträffad samhällsstörning och det är därför bra att redan i förhand ha förberett en metod.¹¹

¹¹ Ett material att utgå ifrån vid utvärdering av aktörsgemensam hantering av samhällsstörningar finns här:
https://www.msb.se/Upload/Insats_och_beredskap/Ledning_och_samordning/Gemensamma%20grunder/Utv%c3%a4rderingsst%c3%b6d%20nyversion.docx

5. Tio steg på vägen till en lokal ISF

För att effektivt kunna stå värd för och verka i en ISF i en händelse krävs att funktionen är anpassad, implementerad, prövad och övad. Det här arbetet behöver implementeras i god tid innan en händelse för att fungera på bästa sätt. För dem i kommunen som ska arbeta fram formerna för lokal ISF finns det några steg som är viktiga att tänka på. Här delas det arbetet in i fyra block.

Forma
uppdraget

1. **Förankra den kommande arbetsformen**
Säkerställ att arbetet är förankrat för att ge mandat och tyngd åt det samt utrymme för att arbeta med frågan. Framför allt handlar detta om att det sker en medveten prioritering från kommunledningens sida.
2. **Hur ska kommunen arbeta?**
Tydliggör hur förhållandet ska se ut mellan kommunens egen systematik för krishantering och den aktörsgemensamma hanteringen.

En viktig aspekt är att kommunen har flera uppdrag i en samhällsstörning. Dels att verka för inriktning och samordning mellan olika aktörer i sitt geografiska område och dels att driva egen verksamhet. Kommunen ska också ha förmåga att delta i regional ISF.

Stäm av med länsstyrelsen om relationen mellan regional ISF och lokal ISF. Stäm också av med andra kommuner i länet.

Planera
och sätt
struktur

3. **Med vilka bör samverkan ske?**
Utifrån bland annat framtagna risk- och sårbarhetsanalys genomförs ett kartläggningsarbete över de mest troliga samverkande aktörerna och upparbeta kontakter om dessa inte redan finns. Sammanställ kartläggningen i en samverkansmatris. Denna kommer underlätta och snabba upp den praktiska hanteringen under en händelse.
4. **Arbeta in ISF i planverk.**
Arbetssätt och planverk kopplade till ISF behöver stämma överens för att arbetet ska fungera vid hanteringen av en händelse.

Säkerställ att de aktörsgemensamma formerna arbetas in i kommunens planverk och därigenom formaliseras. Ta fram mallar och rutiner för det aktörsgemensamma arbetet, gärna tillsammans med samverkande aktörer. Undersök om det finns befintligt framtagna mallar och rutiner regionalt eller nationellt. Fungerar dessa med den lokala planen?

Stäm av med externa aktörer om hur samverkan via ISF ska genomföras i realiteten. Finns förmågan att ingå i en ISF? Behöver de göra översyn av sina krisberedskapsplaner för att synka dessa med lokal/regional ISF?

Implementera

5. **Utbilda**

Utbilda nyckelpersoner i egen organisation. Det handlar om personer som ska kunna vara ordförande för en ISF, personer som ska fungera som ISK och personer som ska kunna leda eller ingå i arbetet i ISF stöd. Även andra aktörer kan behöva utbildas.

6. **Informera externt**

Ta fram en kort information som kan delas till de externa aktörer som inte har identifierats som någon av de mest troliga samverkansparterna om vad ISF i er kommun är och hur det fungerar. Detta för att aktörer vid en samhällsstörning snabbt ska kunna förstå i vilket sammanhang de befinner sig.

7. **Träna och öva**

Träna på steg i processen, så som att begära in aktörsspecifika lägesbilder, att ta fram en samlad lägesbild, att formulera förslag till överenskommelse, att komma överens om en aktörsgemensam inriktning. Testa framtagna rutiner och mallar. Gör detta både som enskild aktör och tillsammans med andra. Utgå från kommunens utbildnings- och övningsplan och uppdatera den efter träning och övning. Justera vid behov rutiner och mallar samt tillgodose behov av ytterligare utbildning.

8. **Våga prova**

För att komma snabbare till aktörsgemensam effekt är det viktigt att våga prova sig fram gemensamt. Det är oftast en mer framkomlig väg att prova nya rutiner och jobba med ständig förbättring, snarare än att försöka få ett perfekt system från början. Starta hellre en ISF en gång för mycket än en gång för lite.

Prova, lär
och
utvärdera9. **För en löpande dialog med länsstyrelsen**

Säkerställ att ISK i kommunen och dess motsvarighet på regional nivå har löpande kontakt så att samordning, bedömning och åtgärder hamnar på rätt nivå och att dubbelarbete likväl som att frågor faller mellan stolarna undviks.

10. **Lär av varandra och av andra**

Inspireras och lär av andra genom att ta del av hur de gör. Ta också del av de exempel som samlats in av MSB och säkerställ lärande genom att delta i och lyfta frågor i de regionala och nationella fora som finns. Säkerställ gemensamt lärande genom enkla rutiner för erfarenhetsåterföring efter hantering av en samhällsstörning. Utvärdera hanteringen av inträffande samhällsstörningar.

6. Fördjupningar

6.1 Det geografiska områdesansvaret på lokal nivå

Samhällets aktörer bör arbeta för att uppnå en gemensam syn på vad som är skyddsvärt och för att samordna åtgärder och resurser vid kriser. En sådan samlad syn behöver omfatta hela hotskalan och åtgärdsplaner, från förberedelser till akut hantering, återuppbyggnad och lärande¹². Den svenska krisberedskapen utgår i detta från att det finns ett geografiskt områdesansvar i tre nivåer, lokalt hos kommunerna, regionalt hos länsstyrelserna och nationellt hos regeringen. Detta är ett viktigt ansvar när det gäller aktörsgemensam hantering.

GEOGRAFISKT OMRÅDESANSVAR

Geografiskt områdesansvar på lokal nivå regleras i Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I 7 § framgår att kommuner inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid ska verka för att:

1. olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Sedan juni 2006 är det geografiska områdesansvaret en lagreglerad kommunal uppgift. Ansvaret

innebär att kommunen ska verka för att aktörer, bl.a. de som bedriver samhällsviktig verksamhet, inom kommunens geografiska område får

möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser *inför* hantering av extraordinära händelser. Vidare ska kommunen *under* en extraordinär händelse verka för samordning mellan olika aktörer inom sitt geografiska område. Med olika aktörer avses offentliga, likväl som privata aktörer och aktörer inom civilsamhället¹³ vars insatser kan komma att behöva omfattas av aktörsgemensamma

EXTRAORDINÄR HÄNDELSE

Med en extraordinär händelse avses i lagen en händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting. Termen samhällsstörningar innefattar också extraordinära händelser.

överenskommelser om inriktning och samordning i den aktuella händelsen. Till detta kommer att kommunen ska verka för att information till allmänheten

¹² Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, MSB777, sidan 29

¹³ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/civila-samhallet/>

samordnas. Detta hanteras oftast som en delmängd inom ramen för kommunikationssamordning.

I Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022¹⁴ som har träffats mellan SKL och MSB preciseras uppgifterna inom det geografiska områdesansvaret ytterligare. Där framgår att:

- Kommunen ska ge aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning av förberedelser inför extraordinära händelser.
- Kommunen ska under en extraordinär händelse kunna stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå, i syfte att verka för samordning av olika aktörers åtgärder.
- Kommunen ska ta initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.
- Kommunen ska verka för att information till allmänheten vid en extraordinär händelse samordnas.
- Kommunens förberedelser inför extraordinära händelser ska ske i samverkan med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området. En förutsättning för att samverkan ska ske är att de externa aktörerna vill och kan samverka med kommunen.
- Berörda kommuner ska säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls

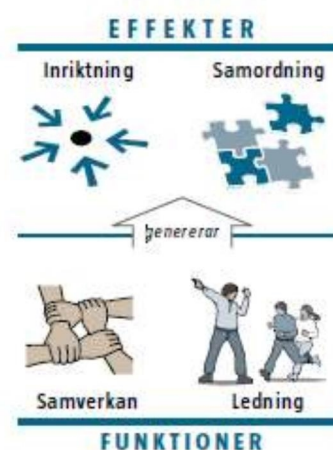
6.2 Inriktning och samordning

Inriktning är vad som ska göras, vilka mål som ska uppnås. Samordning är hur det ska göras, t.ex. vem och i vilken ordning. De åtgärder som görs och resurser som används behöver användas effektivt och inte motarbeta varandra. Oftast behöver vad som ska göras och hur det ska göras kombineras.

Vid en samhällsstörning där många olika aktörer har olika ansvar behövs en aktörsgemensam inriktning och samordning utifrån samhällets samlade behov.

Inriktningen och samordningen skapas tillsammans genom samverkan eller i vissa fall ledning. Samverkan sker alltså för att uppnå inriktning och samordning. Syftet är att samhället bättre ska kunna hantera konsekvenserna av samhällsstörningar och utnyttja samhällets samlade resurser effektivt.

I hanteringen av en samhällsstörning har olika aktörer en roll utifrån sitt ansvarsområde och de har normalt sett inte mandat att bestämma över varandra. Därför behöver samverkan ske över organisationsgränserna och det behöver träffas överenskommelser om inriktning och samordning. Detta görs på lokal nivå i en gemensam funktion som kommunen som geografiskt områdesansvarig står värd för, en lokal ISF.

¹⁴ Dnr: MSB 2018-09779, SKL 18/03101

På agendan för ett ISF-möte kan finnas frågor som är av både samordningskaraktär och inriktningskaraktär. Det är inte nödvändigt att ISF-möten alltid leder till både inriktning och samordning. Oavsett så används inriktning och samordning som namn på resultatet av samverkan.

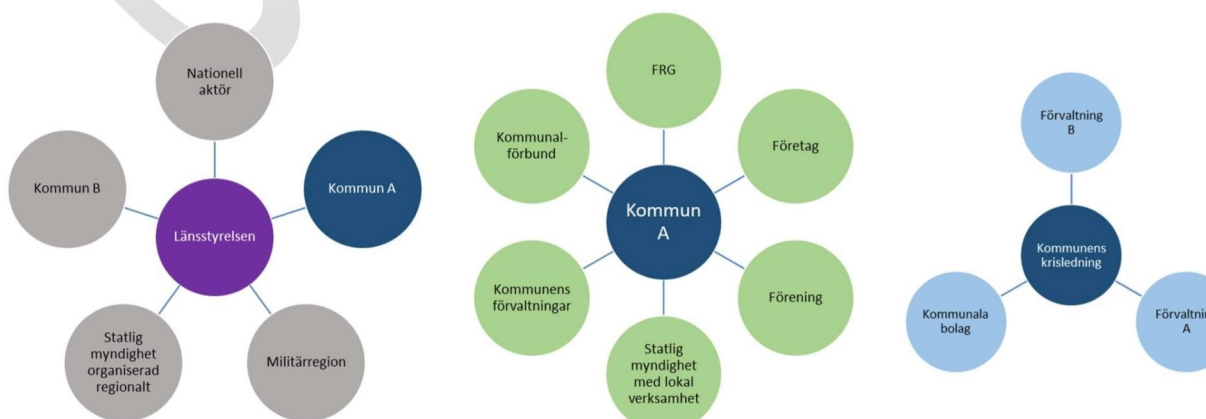
Alla aktörers förståelse för och förmåga att arbeta i en ISF är en viktig byggkloss i samhällets samlade förmåga att uppnå inriktning och samordning vid samhällsstörningar.

6.3 ISF som arbetsform i ett förberedande skede

En ISF kan användas även före en samhällsstörning för att etablera gemensamma arbetssätt och arbeta in rutiner. I många organisationer är det olika enheter och individer som är ansvariga för samverkan i olika skeden av en händelse. Det kan till exempel vara en funktion som arbetar med risk- och sårbarhetsanalyser och en annan som ansvarar för analyser i den lokala krisledningen. Det kan leda till att arbetssätten inom samma aktör skiljer sig markant mellan före- och underfaserna samt att de upparbetade relationerna finns hos personer som inte är aktiva i det operativa hanterandet. Genom att utgå från ISF som arbetssätt redan innan samhällsstörningen ökar möjligheten att dra nytta av det förberedande arbetet och möjliggör ytterligare användning av redan upparbetade nätverk.

6.4 Kommunens olika uppdrag inom samordning

En samhällsstörning kan leda till att både lokal och regional hantering är aktiverad samtidigt och därmed att samordning sker på flera nivåer samtidigt. Kommunen behöver då ha en förmåga att både delta i regional samordning och att stå värd för lokal samordning. Om det på lokal nivå har slutits en överenskommelse om en aktörs gemensam inriktning påverkar detta naturligtvis inriktningen på regional nivå och tvärt om. Därför är kommunikation mellan nivåerna viktigt så att en tydlig sortering av uppgifter sker.

På lokal nivå finns många som är en del av krisberedskapen. Allt från kommunen och dess egna olika förvaltningar och bolag till frivilligorganisationer, föreningar och näringslivet. Eftersom viktiga resurser, återfinns hos hela denna bredd av aktörer bör dessa inkluderas för bäst effekt. Detsamma gäller även för samhällsviktig verksamhet som drivs i privat regi. När kommunen lägger ut verksamhet på entreprenad behöver det beaktas hur den verksamheten kan inkluderas i krisberedskapen.

Varje aktör agerar självständigt och leder sin egen verksamhet. Samtidigt finns ett starkt beroendeförhållande mellan aktörerna. För att krisen som helhet skall hanteras på ett effektivt sätt krävs samordning. Aktörerna måste försäkra sig om att de har samma uppfattning om vad som hänt, hur krisen kommer att utvecklas, vilken inriktning de bör ha för sina åtgärder och vilka prioriteringar som bör göras. Aktörerna är ofta beroende av information från varandra och den information om händelsen som skall förmedlas till allmänheten och media måste vara samstämmig.

För kommunen innebär detta också att det är viktigt att ha förmåga att under en samhällsstörning leda sin egen verksamhet samtidigt som kommunen utövar sitt geografiska områdesansvar. Eftersom kommuner ofta har en omfattande egen samhällsviktig verksamhet så är det av yttersta vikt att det på förhand, t.ex. i styrande dokument är beskrivet hur de båda uppdragen ska kunna lösas parallellt.

Viktigt att poängtera i sammanhanget är också att kommunen vid samhällsstörningar har ett ansvar att verka för samordning inom det geografiska området även i de fall då kommunens egen verksamhet inte berörs av samhällsstörningen.

6.5 Samtidiga ISF:er

Samma händelse eller samtidiga händelser kan aktivera ISF på flera nivåer parallellt. Det är viktigt att tidigt ta upp en dialog för att klargöra vilka frågor och vilka aktörer som finns på respektive nivå för att undvika bland annat överlappningar. När flera kommuner är inblandade kan detta ske i ett gemensamt möte mellan kommunerna och länsstyrelsen. Regionala och/eller nationella aktörer är troligen deltagare på enbart en nivå om ISF på flera nivåer är aktiverade samtidigt. Är händelsen enbart lokal så kan där även finnas nationella deltagare.

Kommunen bör regelmässigt ha kontakt med sin länsstyrelse när en ISF aktiveras för att säkerställa samarbetet även när en fråga bedöms vara enbart lokal.

6.6 Samhällsstörning och extraordinär händelse

I den här vägledningen används samhällsstörning som term för ”de företeelser och händelser som hotar och ger skadeverkningar på det som ska skyddas i samhället”.

Termen samhällsstörningar är inte en reglerad term, den används som ett samlingsbegrepp i Gemensamma grunder i stället för de benämningar för en samhällsstörning som finns i olika lagar. Det betyder att termen samhällsstörningar inte ersätter andra uttryck. Benämningar som olycka, kris, krig, krigsfara och extraordinär händelse relaterar till den rättsliga regleringen av hur samhället förebygger och hanterar hot mot det som ska skyddas i samhället. Dessa benämningar är viktiga för att beskriva olika aktörers uppgifter, roller och formella ansvar vid hantering av olika företeelser och händelser

6.7 Underlätta förstärkning med extern personal och bistånd i händelse

Flera samhällsstörningar, bland annat Västmanlandsbränderna 2014 och skogsbränderna 2018 har visat att det kan behövas resursförstärkning med personal från ett stort antal olika organisationer. Gemensamma arbetsformer, verktyg och begrepp förenklar och förkortar startsträckan för förstärkningsresurser att bidra i hanteringen betydligt. Det möjliggör för individer att bidra i för dem helt nya sammanhang och för aktörer att ta emot stöd och därmed stärka den sammantagna förmågan till hantering av omfattande samhällsstörningar.

6.8 Extraordinära händelser – förtydliganden och fördjupning

Det är upp till varje kommun att avgöra när en händelse innebär en sådan störning för kommunen att den är att betrakta som en extraordinär händelse enligt LEH. En extraordinär händelse är dock inte något som behöver formaliseras i ett beslut i sig.

Vid en extraordinär händelse ger LEH vissa verktyg som kan underlätta kommunens hantering av händelsen. T.ex. kan en drabbad kommun få hjälp av andra kommuner och den drabbade kommunens krisledningsnämnd kan aktiveras i enlighet med för att möjliggöra ett effektivare kommunalt beslutsfattande. Det är dock inte nödvändigt att aktivera krisledningsnämnden vid en extraordinär händelse utan behovet av att aktivera nämnden får bedömas i varje enskild händelse.

Det som särskiljer extraordinära händelser från andra händelser är deras stora omfattning, att händelseförloppet är snabbt, svårt att överblicka och därmed kräver snabba beslut av kommunen.

En samhällsstörning definieras i 1 kap. 4 § LEH som en extraordinär händelse om den:

- avviker från det normala,

- innebär en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner eller en överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och
- kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

Det är upp till varje kommun att avgöra när en händelse är extraordinär för den enskilda kommunen, och att agera därefter. En extraordinär händelse behöver dock inte beslutas om eller förklaras i särskild ordning. Det finns inte heller något krav på att krisledningsnämnden ska aktiveras vid extraordinär händelse.

När en samhällsstörning definierats som extraordinär händelse ger dock LEH en del möjligheter som kan underlätta för kommunen och som annars inte är möjliga enligt normala regelverket ¹⁵, däribland möjligheten att ta hjälp från en annan kommun enligt 4 kap. 1 § eller att aktivera kommunens krisledningsnämnd för att möjliggöra ett effektivare beslutsfattande enligt 2 kap. Om hjälp har lämnats från en kommun har den hjälpande kommunen rätt till skälig ersättning från den drabbade kommunen enligt 4 kap. 1 §.

Det finns alltså flera rättsliga möjligheter kopplade till begreppet extraordinär händelse och det behöver inte vara komplicerat eller medföra några krav i sig. Som alltid är det dock lämpligt att en kommun dokumenterar sina olika överväganden kopplat till den aktuella händelsen.

¹⁵ T.ex. avvikelser från kommunallagens normala beslutsprocesser eller lokaliseringsprincipen.

7. Ordlista

Utgångspunkt för ordlistan är den som finns i Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, rensad från de begrepp som inte används i denna vägledning. Tillkommande begrepp läggs till.

UTKAST

Bilaga 1: Exempel på ISF och ISF-stöd på lokal nivå

Exemplen nedan visar på en tillämpning av ISF och ISF stöd på lokal nivå där kommunen står värd. Notera att det är fiktiva och förenklade exempel.

Exempel 1 - Akut brist på rent kommunalt dricksvatten

Detta har hänt

Det råder akut brist på rent dricksvatten i Allmänsta kommun på grund av smitta i vattnet. Särskilt drabbade verksamheter är ett sjukhus, kommunens centralkök, skolor, barn- och äldreomsorg samt hemtjänst och hemsjukvård. Det finns även flera stora industrier i kommunen, varav en livsmedelsproducent. I Allmänsta kommun är det tekniska förvaltningens VA-avdelning som ansvarar för distribution och produktion av dricksvatten.

Efterfrågan på vatten är större än tillgången och prioritering av vem som ska få vatten krävs omedelbart, inom 4 till 6 timmar. Utplacering av vattentankar, distribution av rent vatten till prioriterade grupper samt kommunikation till kommunens medborgare kräver samordning. Inriktnings- och samordningskontakter (ISK) hos flera aktörer ser ett behov av att aktivera ISF i kommunen för att komma överens om en gemensam inriktning och samordning.

Bristen på dricksvatten innebär en samhällsstörning, därför sammankallas kommunens krisledningsorganisation. Kommunens krisledningsorganisation kompletteras med andra berörda aktörer och bildar en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). Det är kommunens ansvar att aktivera inriktnings- och samordningsfunktionen (ISF) och dess stöd (ISF-stöd).

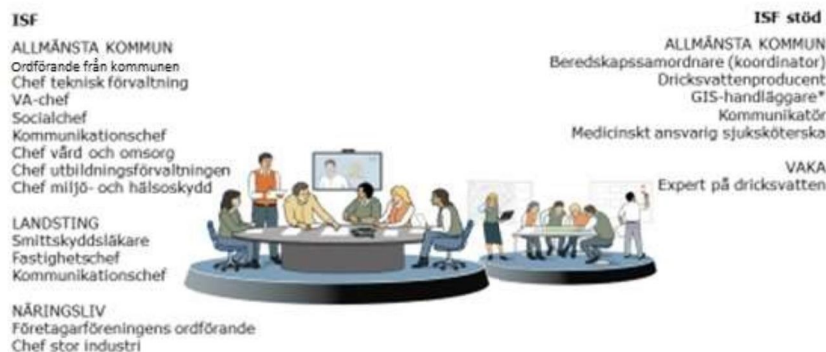
ISF-stöd förbereder aktörsgemensamt möte

ISF-stöd leds av en koordinator, en roll som inledningsvis i detta exempel bemannas av beredskapssamordnaren i Allmänsta kommun. Övriga deltagare i stödet är personal från kommunens egen krisledningsorganisation, en representant för dricksvattenproducenten med inriktning mot labmedicin/kemi/mikrobiologi, en representant från nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA), en representant för Tekniska förvaltningen och en representant för Miljöförvaltningen. ISF-stöd samlas på kommunens ledningsplats och inleder sitt arbete med att analysera vilka berörda aktörer som bör bjudas in till möte i ISF. Inbjudan och dagordning tas fram i samråd med ordförande för ISF. ISF-stöd ansvarar även för att ta fram informationsunderlag till ISF. Representanter i ISF-stöd har som främsta uppgift att stödja och ta fram ett samlat underlag till ISF. Det innebär att aktörer som exempelvis VAKA kan finnas i både ISF (då VAKA beslutar om användningen av nationella resurser t.ex. utlåning av vattentankar) och i ISF-stöd (som expertstöd).

ISF sammanträder

Den aktuella grupperingen av aktörer i ISF består av representanter för Allmänsta kommun, näringslivet och landstinget. En person i kommunen som är förberedd och övad för rollen är ordförande i ISF och ansvarar för att driva arbetet i funktionen. Kommunens krisledningsorganisation arbetar i stort sett kontinuerligt under pågående hantering av samhällsstörningen, medan ISF koncentrerar sitt arbete kring vissa mötestillfällen. Representanter i ISF bör ha mandat att träffa överenskommelser med andra aktörer om gemensam inriktning.

Figur 2. Exempel på aktörer i en lokal inriktnings- och samordningsfunktion vid smitta i det kommunala dricksvattnet. Kommunens krisledning, tillsammans med övriga berörda verksamheter, bildar en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF). Kommunen ansvarar för att aktivera inriktnings- och samordningsfunktionen (ISF) och dess stöd (ISF-stöd). *GIS står för Geografiskt Informationssystem.

Gemensam prioritering i ISF

ISF-stöd tar fram en samlad lägesbild av det inträffade, och konsekvenserna av smittan i vattnet, som underlag för en överenskommelse mellan berörda aktörer. Med detta underlag från ISF-stöd gör deltagarna i ISF en gemensam prioritering av vilka grupper och verksamheter i samhället som har störst behov av rent dricksvatten. Med denna prioritering åstadkommer aktörerna samordning av nödvattendistributionen och kommunikationen till kommunens medborgare.

Överenskommelse om inriktning och samordning kl. 13:00

Verksamheter inom vård och omsorg samt centralkök har högsta prioritet vad gäller vatten av dricksvattenkvalitet som ska levereras i nödvattentankar. Målet är att detta ska levereras inom 6 timmar.

Information till medborgare, media och andra ska vara tydlig och samordnad. Gemensamt budskap är att vattnet ska kokas. Detta budskap ska gå ut i samtliga kanaler inklusive genom VMA.

Aktörerna inom inriktnings- och samordningsfunktionen åtar sig att skyndsamt ställa överenskomna resurser till förfogande till dricksvattenproducenten för att på ett samordnat och effektivt sätt bistå i arbetet med nödvattenförsörjningen. Smittskyddsläkare, dricksvattenproducent och miljö- och hälsoskydd ska fortsatt gemensamt spåra smittan.

Ny överenskommelse ska göras senast kl. 16:00.

Dricksvattenproduktion i kommunalförbund eller i kommunalt bolag

Många kommuner har ett gemensamt kommunalförbund som ansvarar för dricksvattenproduktionen i flera kommuner. Det är också vanligt att kommuner har dricksvattenproduktionen i ett kommunalt bolag. Inom ramen för det geografiska områdesansvaret är det den drabbade kommunen som har ansvaret för att verka för samordning av olika aktörers åtgärder. Det gäller oavsett hur kommunen har valt att organisera dricksvattenproduktionen. Det är således den drabbade kommunens ansvar att aktivera ISF och ISF-stöd.

Exempel 2 - Väpnat våld i skolmiljö

Detta har hänt

På en privat gymnasieskola i Bredstad kommun har en maskerad person skjutit vilt omkring sig. Konsekvenserna visar sig vara fruktansvärda. Fem elever har hittills påträffats döda och ett tiotal är skadade. Även bland personalen är två dödsfall konstaterade och en är skadad. Den misstänkte gärningspersonen har begått självmord genom att skjuta sig själv på skolgården. Det akuta skedet är över men det är en kaosartad situation som nu uppstår med drabbade, anhöriga, vänner till de drabbade och media.

Förutom att hantera den pågående situationen på skolan, uppstår ett stort behov av samverkan för att hantera informationsbehovet till drabbade och anhöriga. Det behöver upprättas samlingsplatser för såväl drabbade och anhöriga som för media, för att undvika att det bildas folksamlingar utanför skolan. Det är ett stort intresse i media och ryktesspridningen i de sociala medierna behöver hanteras. Till detta krävs resurser och samordning, samt ett psykosocialt omhändertagande.

Kommunen ansvarar för att aktivera inriktnings- och samordningsfunktionen (ISF) och dess stöd (ISF-stöd).

ISF-stöd förbereder aktörsgemensamt möte

ISF-stöd bemannas av personal från kommunens krisorganisation, elevhälsan samt representant för krisstödet. Stödet leds av en koordinator, en roll som inledningsvis bemannas av beredskapssamordnaren i Bredstad kommun. ISF-stöd samlas på kommunens ledningsplats och inleder sitt arbete med att analysera vilka berörda aktörer som bör bjudas in till möte i ISF. Inbjudan och dagordning tas fram i samråd med ordförande för ISF.

ISF sammanträder

Den aktuella grupperingen av aktörer i ISF består av representanter från kommunen, polisen, regionen och den privata gymnasieskolan. En person från kommunen utbildad och övad för rollen är ordförande i ISF och ansvarar för att driva arbetet i funktionen.

Figur 3. Exempel på aktörer i en lokal inriktnings- och samordningsfunktion vid skolskjutning på skola.

Kriskommunikation och stöd till drabbade och anhöriga

Aktörerna identifierar vilket behov av stöd de drabbade och deras anhöriga har i samband med händelsen. De kommer överens om lämpliga samlingslokaler och resurser för omhändertagande av de drabbade och deras anhöriga.

Samordnade budskap är en prioriterad fråga i ISF. Med tanke på ryktesspridning i sociala medier tillsätter aktörerna i ISF särskilda resurser för att följa, bemöta och informera kring händelsen.

Överenskommelse om inriktning och samordning kl. 15:25

Inriktning – En första samling av drabbade genomförs i kommunhuset tillsammans med skola, krisstöd och polis. Samtliga drabbade och deras anhöriga skall erbjudas krisstöd inom 12 timmar. Därefter sker krisstödsuppföljning utifrån behov.

Kommunikation till allmänheten ska genomföras kontinuerligt med mål att ge en korrekt bild som motverkar ryktesspridning.

Samordning – Kommunen tillhandahåller en samlingslokal i kommunhuset och iordningsställer lokaler för enskilda samtal tillsammans med krisstödsgruppen. Kommunikation sköts av respektive aktör och samordnas av kommunens kommunikationsavdelning. Kommunikationssamverkansmöten genomförs var tredje timme tillsvidare med fokus på omvärldsbevakning och samordnade budskap. En gemensam presskonferens skall hållas kl. 17.30.

Nästa ISF genomförs kl. 18.30.

UTKAST